

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СТРОГАН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF STROGAN v. UKRAINE)
Заява № 30198/11

Стислий виклад рішення від 06 жовтня 2016 року

15 серпня 2010 року сталася бійка між заявником та його сусідом. Наступного дня заявника було доставлено до Київського РВ ХМУ ГУ МВС України в Харківській області (далі – райвідділ міліції) для надання свідчень щодо бійки. Заявник стверджував, що пізніше того дня, як тільки він залишив приміщення райвідділу міліції, працівники міліції жорстоко з ним поводитись і незаконно утримували його під вартою до 19 серпня 2010 року.

09 грудня 2010 року за підозрою у вчиненні замаху на вбивство свого сусіда заявника було затримано та доправлено до райвідділу міліції, де, за його твердженням, він зазнав подальшого жорстокого поводження. Наступного дня Київський районний суд м. Харкова обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою у зв'язку серйозністю вчиненого правопорушення та ризиком втручання у слідство, втечі або рецидиву вчинення злочину. У подальшому строк тримання заявника під вартою неодноразово продовжувався з одних і тих самих підстав до березня 2012 року, коли його було звільнено під підписку про невиїзд.

У серпні 2012 року заявника визнали винним у завданні його сусіду легких тілесних ушкоджень та призначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк два роки, які за рішенням суду він вже відбув під час досудового тримання під вартою.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке з ним поводження працівників міліції у серпні та грудні 2010 року та відсутність ефективного розслідування цих подій. Заявник також скаржився за статтею 5 Конвенції, зокрема: за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незаконне затримання та тримання його під вартою з 16 до 19 серпня 2010 року та 09 грудня 2010 року; за пунктом 3 статті 5 Конвенції на те, що обираючи заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, суди не вказали відповідних та достатніх для цього підстав; за пунктом 4 статті 5 Конвенції, що суди не розглянули належним чином його конкретну ситуацію та можливості його звільнення з-під варти; за пунктом 5 статті 5 Конвенції, що він не мав юридично закріпленого права на відшкодування шкоди у зв'язку з його незаконним триманням під вартою.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 3 Конвенції, Європейський суд констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням органами влади ефективного розслідування подій у серпні 2010 року. Європейський суд дійшов висновку, що твердження заявника про жорстоке поводження були розглянуті лише в рамках дослідчої перевірки, що не відповідає принципам ефективності, та не було забезпечено ретельного розслідування обставин, за яких заявник отримав тілесні ушкодження. Щодо розслідування, проведеного за скаргою заявника відповідно до положень КПК України (2012 року), то державні органи розпочали досудове розслідування із затримкою у три місяці. Пізніше кримінальне провадження було закрито без вжиття достатніх заходів для вивчення обставин справи.

Європейський суд констатував відсутність порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції щодо подій у серпні 2010 року. Зокрема, Європейський суд вказав, що у матеріалах справи відсутні докази перебування заявника під контролем міліції у період, коли він залишив приміщення райвідділу.

Також Європейський суд констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування подій, які сталися у грудні 2010 року. Зокрема, Європейський суд вказав, що твердження заявника про жорстоке поводження були розглянуті лише в рамках дослідчої перевірки, що не відповідає принципам ефективності. Ця перевірка була обмежена медичним обстеженням заявника і допитом працівників міліції та інших причетних осіб, а жодних заходів для вирішення суперечностей у свідченнях працівників міліції та заявника щодо завданих тілесних ушкоджень і обставин події вжито не було.

Європейський суд констатував порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з нелюдським та таким, що принижує гідність поводження із заявником у грудні 2010 року. Європейський суд зазначив, що з огляду на обов'язок держави надати правдоподібні пояснення

тілесних ушкоджень особи, яка перебуває під контролем міліції, органи влади не довели належним чином, що у день затримання та після медичного обстеження, заявникові були завдані тілесні ушкодження за обставин, які виключають жорстоке поводження.

Щодо скарги заявника на незаконне його затримання та тримання під вартою у період з 16 до 19 серпня, то Європейський суд відхилив її як необґрунтовану у зв'язку з відсутністю у матеріалах справи доказів щодо перебування заявника у цей період під контролем держави.

Розглянувши скаргу заявника на незаконність його затримання та тримання під вартою у період з 9 до 10 грудня 2010 року, Європейський суд дійшов висновку про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції та вказав, що тримання заявника під вартою не охоплювалось рішенням суду, а слідчий міліції затримав заявника на підставі власного рішення, що відповідно до національного законодавства є винятком, і було невиправданим за конкретної ситуації.

Європейський суд констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції вказавши, що строк тримання заявника під вартою тривав близько одного року та трьох місяців, а суди, продовжуючи тримання заявника під вартою, не здійснювали належної оцінки конкретних фактів справи та не розглядали питання застосування до заявника альтернативних запобіжних заходів, а також не обґрунтовували свої рішення належним чином.

Щодо скарги за пунктом 4 статті 5 Конвенції Європейський суд вказав, що порушені питання вже були досліджені в рамках пункту 3 статті 5 Конвенції, а тому немає необхідності розглядати їх окремо за пунктом 4 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника щодо незабезпечення йому юридично закріпленого права на відшкодування шкоди у зв'язку з незаконним триманням під вартою, Європейський суд звернувся до своєї попередньої практики у справах щодо України, та вказав, що відповідно до національного законодавства заявник мав право ініціювати відповідне провадження, а отже й отримати компенсацію, лише за умови визнання національними судами незаконності та необґрунтованості досудового тримання заявника під вартою. У зв'язку з цим Європейський суд констатував порушення пункту 5 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* скаргу щодо незареєстрованого тримання заявника під вартою з 16 до 19 серпня 2010 року неприйнятною, а решту скарг у заяві – прийнятними;
2. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції щодо розслідування подій, які сталися у серпні 2010 року;
3. *Постановляє*, що не було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з нелюдським та таким, що принижує гідність, поводженням із заявником у серпні 2010 року;
4. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції щодо розслідування подій, які сталися у грудні 2010 року;
5. *Постановляє*, що було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з нелюдським та таким, що принижує гідність, поводженням із заявником у грудні 2010 року;
6. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з затриманням заявника та триманням його під вартою на підставі постанови слідчого 09 та 10 грудня 2010 року;
7. *Постановляє*, що було порушення пункту 3 статті 5 Конвенції;
8. *Постановляє*, що немає необхідності окремо розглядати скаргу за пунктом 4 статті 5 Конвенції;
9. *Постановляє*, що було порушення пункту 5 статті 5 Конвенції;
10. *Постановляє*, що
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 10 000 (десять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись; ця сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
11. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».